

อาหารปู

วัยอ่อน (หลังจากจากจับบั้งประมาณ 10 วัน) อายุ 1-2 สัปดาห์

เส้นฟางที่ผ่าซีกแล้ว ผักตบถอ่อน รากอ่อน สาหร่าย และเท้าน้ำ กับก้อนดินเหนียวอินทรีย์สาร

วัยอนุบาล - วัยเจริญพันธุ์ อายุ 3 สัปดาห์ - 4 เดือน

เน้นโปรตีนจากไข่แดงต้มสุก (ช่วง 5 สัปดาห์แรก จากนั้นลดปริมาณลงไข่แดง 1 ฟอง ต่อลูกปูประมาณ 400 ตัว ต่อมื้อ) โคนรากผักตบถอ่อนๆ ข้าวสุก เส้นฟางผ่าซีก (แต่ลดปริมาณลง) สาหร่ายกับก้อนดินเหนียวอินทรีย์สาร ในช่วงหลังจาก 1 เดือนนี้เพิ่มปลาเล็กปลาน้อย กุ้งฝอยสับละเอียด และอาหารเม็ดที่ใช้เลี้ยงลูกออด (โปรตีนประมาณ 38% - 42%) ยังคงก้อนดินเหนียวอินทรีย์สาร ต้นผักตบและสาหร่ายไว้

** ปริมาณอาหารอาจเพิ่มเล็กน้อยตามความเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยตามการเจริญเติบโต

** หากเกษตรกรต้องการผลิตปูอินทรีย์ ควรจะผลิตอาหารอินทรีย์เพื่อใช้ในการเลี้ยงด้วยตัวเอง

ปูตัวเต็มวัย อายุ 4 เดือนขึ้นไป

ข้าวสุกหรือข้าวสาลีสุก (ปริมาณข้าว 1 ช้อนโต๊ะ ต่อปูประมาณ 20 ตัว) ผสมปลาเล็กปลาน้อย กุ้งฝอย หมูสับ ไค้โรกโก๋ อาหารหมัก ปลาตุ๋นสับ ไข่เค็ม กุ้งฝอยสับละเอียดผสมอาหารเม็ดที่ใช้เลี้ยงลูกออด (โปรตีนประมาณ 38% - 42%) สลับกันไป ไม่ควรให้ชนิดเดียวซ้ำหลายวัน เสริมด้วยผลไม้สุกเป็นบางครั้ง ยังคงก้อนดินเหนียวอินทรีย์สาร ต้นผักตบและสาหร่ายไว้

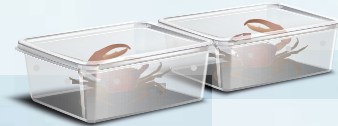
ราคาขายปูนาสดในตลาด

ฤดูฝน 40-60 บาท/กก.
ฤดูแล้ง 60-120 บาท/กก.

ปูนาเลี้ยงแบบอินทรีย์ คัดเกรดขนาดตัวใหญ่ 150-200 บาท/กก.

ปูพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ 50-100 บาท/คู่

การขนส่งปู

- ปูพ่อแม่พันธุ์ บรรจุปูแต่ละตัวลงในกล่องพลาสติกใสแบบกลมหรือสี่เหลี่ยม ขนาดพอดีกับตัวปู ปิดฝาด้วยเทปใส เจาะรูระบายอากาศ นำกล่องพลาสติกวางรวมในกล่องโฟมที่เจาะรูระบายอากาศ โดยรอบและภายในมีกันกระแทก ขนาดพอดีกับจำนวนกล่องปู ปิดฝาด้วยเทปกาวที่แข็งแรง
- ปูสด จำหน่ายที่ตลาด ถ้าต้องให้มีชีวิตสดนาน ไม่ควรล้างดินออกก่อน วางใบไม้คละปนกับปูเพื่อช่วยยืดอายุปู ถ้าในฤดูหนาวควรเพิ่มฟางปกคลุม
- ปูเพื่อบริโภค ขนส่งปูทางไกล ใช้วิธีนี้ค่อนข้างแข็งแรงและจัดส่งผ่านรถห้องเย็นของบริษัทขนส่ง

ข้อมูลโดย

ผศ.ดร.นิภาศักดิ์ คงงาม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

โครงการการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงปูนาในระดับชุมชน 2563

โครงการการพัฒนาชุมชนเขตทุ่งกุลาร้องไห้ด้วยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม

สถาบันการจัดการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตร (สท.)

111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0 2564 7000 โทรสาร 0 2564 7004 อีเมล agritec@nstda.or.th www.nstda.or.th/agritec

รู้หลัก รู้จักเลี้ยง ปูนา ด้วยความรู้

“ปูนา” (Rice-field crabs) เป็นสัตว์น้ำจืดที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตชาวนาไทยมาช้านาน ไม่เพียงเป็นแหล่งอาหาร ปูนายังมีความสำคัญต่อระบบนิเวศ การแพทย์ และวัฒนธรรม แต่ด้วยวิถีการทำนาที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณปูนาลดลง จนต้องนำเข้าปูนาจากประเทศเพื่อนบ้าน ขณะเดียวกันได้เกิดการส่งเสริมให้เกษตรกรไทยเลี้ยงปูนาเป็นอาชีพเสริม ซึ่งไม่เพียงสร้างรายได้ หากยังช่วยอนุรักษ์ปูนาให้อยู่คู่กับสังคมไทย การเริ่มต้นเลี้ยงปูนาเกษตรกรจำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจชีววิทยาและวิถีชีวิตของปูนา และควรทดลองเลี้ยงในบ่อพลาสติก หรือบ่อซีเมนต์ สังเกตพฤติกรรม และทำความเข้าใจปูนา ก่อนขยายการเลี้ยง

ในประเทศไทยพบสายพันธุ์ปูนาหลากหลายชนิดตามแต่ละภูมิภาค เช่น ภาคกลาง กลุ่มปูนา *Sayamia* sp. ถิ่นกำเนิดที่ราบลุ่มภาคกลาง สายพันธุ์ก้ามแวงเพชร *Sayamia germaini* (Rathbun, 1902) สายพันธุ์สมเด็จพระเทพฯ *Sayamia bangkokensis* (Naiyanetr, 1982) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มปูนาสกุล *Esanthelphusa* sp. (Ng & Naiyanetr, 1993) (อีสานเทพพูชา) เป็นพันธุ์พื้นเมืองของภาคอีสาน เช่น สายพันธุ์สุรินทร์ สายพันธุ์เมืองบัว สายพันธุ์บ้านสำโรง เป็นต้น

วงจรชีวิตปูนา

แม่ปูไข่

หลังผสมพันธุ์ประมาณ 2 สัปดาห์ แม่ปูจะตั้งท้องและให้ไข่ใต้ฝาท้องเฉลี่ย 200-500 ฟอง ไข่สีเหลืองอมส้ม “ช่วงนี้แม่ปูมักเก็บซ่อนตัวในรู เพื่อป้องกันอันตราย”

ปูอ่อน

ประมาณ 3-4 สัปดาห์ ลูกปูเป็นลูกปูวัยอ่อน เมื่อแข็งแรงพอแม่ปูจะใช้ก้ามเขี่ยลูกปูให้หลุดจากจับบั้ง ลูกปูนาจะกินพืชพื้นน้ำ สาหร่าย ตัวอ่อนแมลงอินทรีย์สารในดิน ซากพืช ซากสัตว์ หรือแมลงก้นดอง “ช่วงนี้ลูกปูมีอัตราการลอกคราบถี่มาก ทำให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว”

ลูกปู

ไข่ปูนาเมื่ออายุ 3-5 สัปดาห์ จะพัฒนาเป็นตัวอ่อน อยู่ในไข่ฟองแม่ เรียกว่าช่วงนี้ว่า “แม่ปูอุ้มท้อง”

ปูวัยเจริญเติบโต

อายุประมาณ 1 เดือนครึ่ง อัตราการลอกคราบจะลดลง “การลอกคราบแต่ละครั้ง ปูขยายขนาดลำตัวเพื่อเจริญเติบโตเต็มที่ มีขนาดใหญ่กว่าเดิม ขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำ สารละลายแร่ธาตุในน้ำ ออกซิเจนในน้ำ และแสงที่สร้างให้กระดองแข็งแรง”

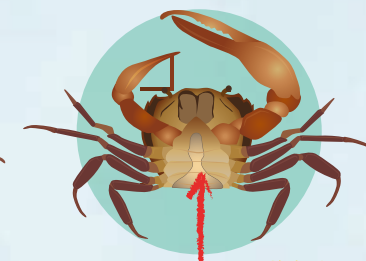
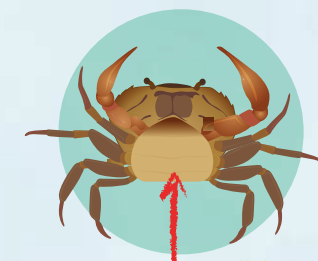
ปูตัวเต็มวัย

อายุประมาณ 4-8 เดือน เริ่มจับคู่ผสมพันธุ์ “ปูนาเมื่ออายุเฉลี่ย 2 ปี”

รู้จักปูนา

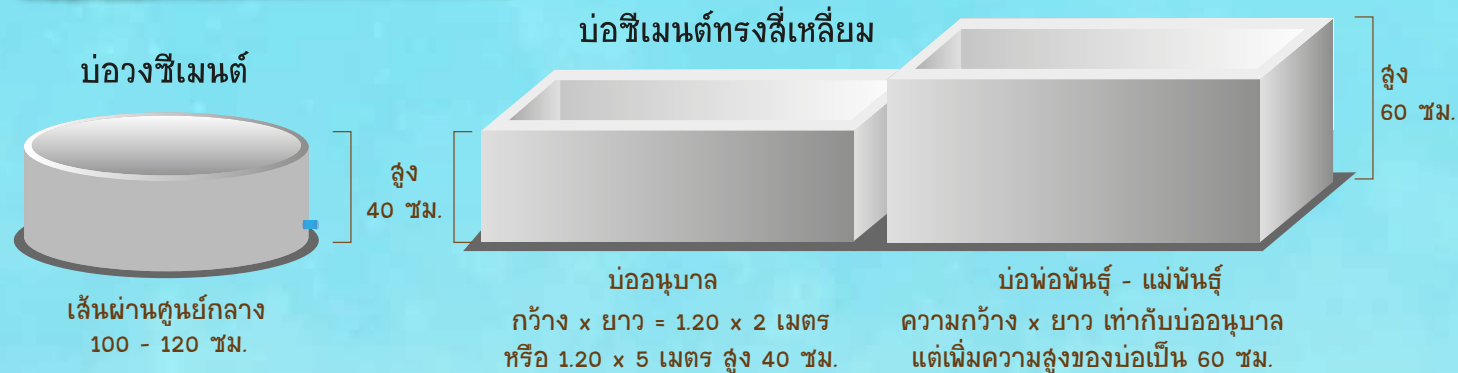

ส่วนท้อง มีกระดองหุ้มลำตัวที่กระดองมีลักษณะเป็นรูปไข่ มีสีน้ำตาลดำ สีน้ำตาลอมแดง หรือน้ำตาลม่วง

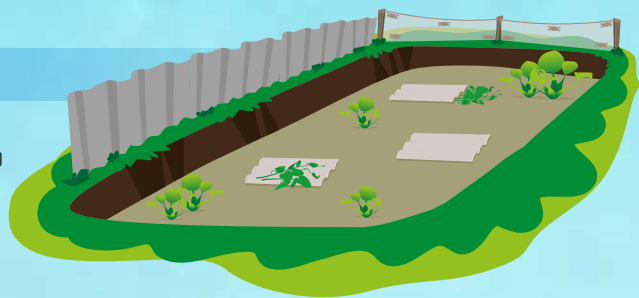
รูปแบบการเลี้ยงปลา

1 เลี้ยงในบ่อซีเมนต์

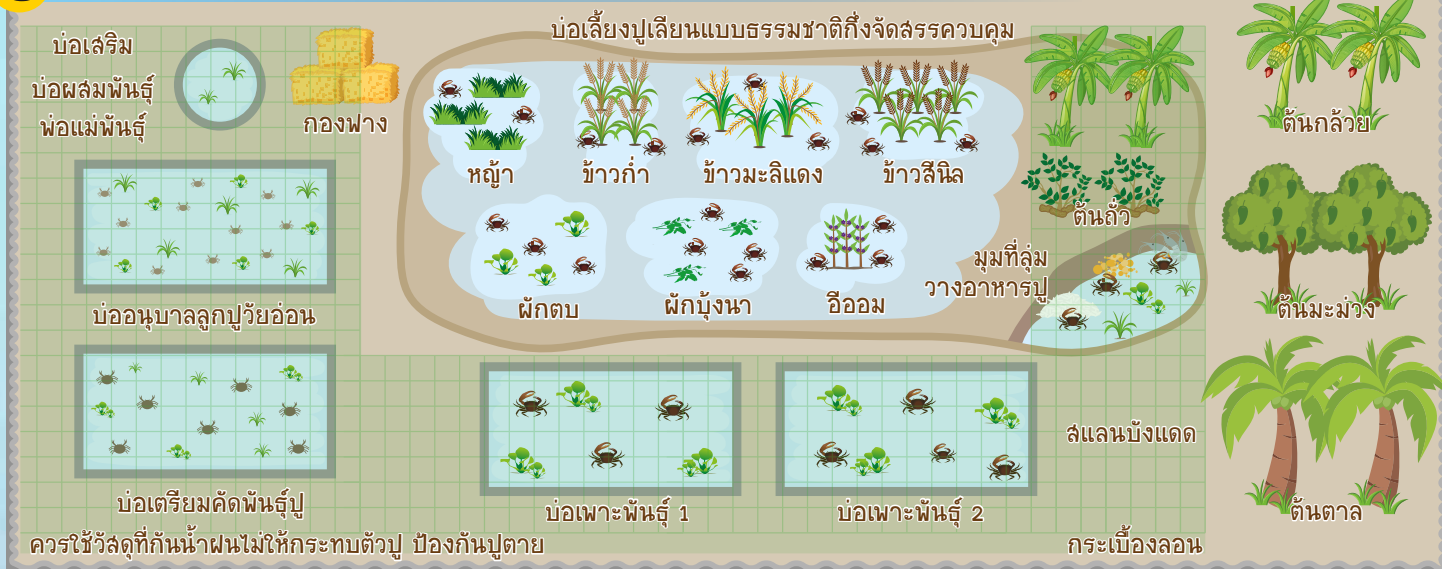

2 เลี้ยงในบ่อดิน

- เตรียมบ่อดินตามขนาดที่ต้องการ ใช้แผ่นกระเบื้องลอนล้นมบ่อ และอาจเพิ่มตาข่ายล้นมบ่อป้องกันปูหนี
- มีแอ่งน้ำหรือบ่อน้ำใกล้ๆ

3 การเลี้ยงเลียนแบบธรรมชาติ

จำนวนปูในบ่อเลี้ยง

- * จำนวนปูในบ่อเลี้ยงขึ้นอยู่กับความเข้าใจและการจัดการที่ดีของผู้เลี้ยง
- * ปูในบ่อหรือกระบะเลี้ยง ช่วงอายุ 1-3 เดือน เพื่อช่วยรักษาอัตราการรอด ควรมิตาข่ายคลุมป้องกันศัตรูตามธรรมชาติของปูปัดไว้ด้านบน

การดูแลบ่อเลี้ยง

- เติมน้ำในบ่อเลี้ยงลึกประมาณ 10 ซม. สำหรับปูนาพันธุ์ก้ามแดง และปูนาพันธุ์สมเด็จพระเทพฯ ส่วนปูนาพันธุ์พื้นเมืองของอีสาน ควรเติมน้ำในบ่อเลี้ยงไม่เกิน 5 ซม. ควบคุมค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ที่ 6.5-7.5 และเปลี่ยนน้ำอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- จำลองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติให้ปู ใส่ดิน สหรัย หรือพีชน้ำ และนำอิฐบล็อกหรือขอนไม้เป็นที่หลบอาศัยของปู ควรเปลี่ยนพีชน้ำใหม่ทุกๆ 2 วัน ลูกปุยอ่อนบาล ควรเปลี่ยนน้ำทุกวัน โดยนำน้ำเก่า 70% ออกจากกระบะเลี้ยง และเติมน้ำใหม่ให้เท่ากับปริมาณเดิม
- พีชน้ำที่ปูชอบใช้เป็นแหล่งอาศัยและเป็นอาหาร เสริมให้เป็นหลัก เช่น ต้นข้าว ผักตบชวา ไข่ผ้า เทาน้ำ สหรัย เป็นต้น ส่วนพีชน้ำชนิดอื่น เช่น แหน ผักบุ้ง แพงพวยน้ำ จอกหูหนู ผักอีอ่อม การใช้พีชน้ำควรแยกพักไว้ในบ่อที่ผลิตเปลี่ยนน้ำอย่างน้อย 1 เดือน ก่อนนำมาใช้หมุนเวียน ในบ่อเลี้ยง

เทคนิคผสมพันธุ์ เพิ่มผลผลิตปู

- เลือกตำแหน่งที่ตั้งของบ่อพอ - แม่น้ำในบริเวณที่ไม่เสี่ยงรบกวน
- งดให้อาหารและเปลี่ยนถ่ายน้ำให้ใสที่สุดก่อนนำพ่อแม่พันธุ์ปูไว้ในบ่อเดียวกัน ในอัตราส่วน ปุ่ตัวผู้ 2 ตัว/ตัวเมีย 10 ตัว การผสมพันธุ์ใช้เวลา 2-3 ชั่วโมง หลังจากนั้นจับแม่ปูออกจากบ่อ
- จำลองบรรยากาศให้เหมือนช่วงฤดูฝน ใช้วัสดุรักษามวลระดับความชื้น เช่น สังกะสี ใบตาล ใบมะพร้าว โดยมีส่วนดิน ส่วนน้ำ และพันธุ์พืช
- จำลองธรรมชาติด้วยเทคโนโลยี ติดเครื่องพ่นหมอก เครื่องทำความชื้น ติดหัวสปริงน้ำ ติดลำโพงเสียงเลียนแบบเหตุการณ์ ในธรรมชาติของฤดูฝน (เสียงฝนตก ฟัวร้อง กบเขียด จิ้งหรีด เป็นต้น)

- 👉 ปุ๋ยเต็มวัยเมื่อผลผสมพันธุ์จะให้ลูกตก สลบบูรณ์ แข็งแรง
- 👉 ปุ๋ยเจริญพันธุ์อายุ 2-3 เดือน ที่เริ่มจับคู่ผสมพันธุ์ครั้งแรก จะให้ไข่และลูกน้อย
- 👉 ปุ๋ยที่ผสมพันธุ์แล้วจะเข้าไปอยู่ตามรูหรือช่องต่างๆ ที่เก็บตัวได้
- 👉 เมื่อฝาท้องปูเปิดอ้ากว้างขึ้น ปุ๋ยท้องจะมีไข่สีเหลือง อยู่เต็มฝาท้อง ซึ่งอายุการเจริญเติบโตไม่เท่ากัน
- 👉 หลังผสมพันธุ์ น้ำเชื้อของปูเพศผู้ถูกเก็บไว้ในปูเพศเมียได้ 3-4 เดือน

การแยกกลุ่มจากแม่

- การแยกลูกปูดออกจากแม่ปู หรือที่เรียกว่า “ทำคลอดลูกปู” แกว่ง หรือเขี่ย โดยใช้ฟุ้งกันหรือชนไก่ บริเวณใต้ท้องแม่ปูที่มีลูกปูสีดำเบาๆ ในภาชนะที่มีน้ำปริมาณท่วมหลังมือ หรือให้แม่ปูสลัดลูกปูเอง
- หากจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายภาชนะเลี้ยงลูกปู ควรทำอย่างเบามือที่สุด
- อัตราการรอดของลูกปูขึ้นอยู่กับบริบทสภาพแวดล้อม อัตราความหนาแน่นต่อพื้นที่ การให้อาหาร และความแข็งแรงสมบูรณ์ของลูกปู

ปรลิตในปฺนา มีทั้งพยาธิใบไม้และปลิงเข็มหมุด

- ผู้เลี้ยงปูต้องเข้าใจวงจรชีวิตปรสิตของปู เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงการนำสิ่งต่างๆ ที่อาจเป็นพาหะให้ปรสิตอยู่ในตัวปู
- ฝ่اعرวังป้องกันโรคติดต่อจากปรสิตในปู เพื่อลดความเสี่ยงการติดต่อถึงคน
- รับประทานปูนาแบบปรุงสุก

อาหารปลา

ข้าวสุก ข้าวสีนิล กุ้งฝอย ปลาตัวเล็กตัวน้อย หมูสับ ไคโรส
ปลาตุ๋น ไข่เค็มต้ม ข้าวสวย ข้าวเหนียว
ข้าวสวย ข้าวเหนียว ลูกตาลสุก แตงโม มะละกอสุก มะม่วงสุก
หอยเชอรี่รสเผ็ด

ศัตรูที่ต้องระวัง

นกกระปูด นกแสก หนูนาและพังพอน
แมงมุม (ช่วงปุ๋ยอ่อน)
มดคันไฟหรือมดแดง (ช่วงปลูกคราบ)
หรือ เลี้ยงแบบน้ำปนดิน